

Undervisningsministeriet
Afdelingen for grundskole og folkeoplysning
Att.: fuldmægtig Svend Erik Gertz
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

Vedr. høring over udkast til lovforslag om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov (UVM, j. nr. 111.291.021)

Folkehøjskolernes Forening i Danmark (FFD) har med interesse læst udkast af 15. marts 2007 til *Forslag til Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov*.

Folkehøjskolerne har i sin 163 års historie holdt fast ved, at oplysning er for alle. Skolerne har gennem alle årene haft elever, som har været med til at understøtte mangfoldighed i forhold til alder, social baggrund og intellektuelle evner. Højskolernes lovgivning er sådan indrettet, at skolerne ikke kan betinge sig særlige elevforudsætninger for optagelse, dog kan deltagelse i et kursus gøres betinget af højere alder.

Op gennem 1950erne forsøgte flere skoler at sikre, at også elever med handicap kunne få adgang til højskolernes unikke dannelses tilbud. Nørgaards Højskole og Egmont Højskolen skilte sig ud og fik en særlig status i Højskoleloven, som primært gik på ekstra ressourcer i forhold til elever med handicap. Denne særstatus har skolerne også i den gældende højskolelov.

I 1970erne blev det ivrigt diskuteret, om højskolerne kunne fungere som "revalideringsinstitutioner" for misbrugere, sindslidende og elever med kognitive handicap. Mange skoler fandt ikke, at de havde det nødvendige beredskab i forhold til denne særlige elevgruppe. Resultatet blev, at det primært var Nørgaards Højskole og Egmont Højskolen, der modtog elever med handicap.

Samme tendens viste sig i Norge, hvor der i dag findes to skoler med særstatus. Én for elever med fysiske handicap og én for elever med kognitive vanskeligheder (udviklingshæmmede). I Sverige findes der folkehøjskoler, som har specialiseret sig i forhold til elever med sensoriske handicap (blinde og døve) og 3-4 skoler, som har specialiseret sig i forhold til elever med fysiske og kognitive handicap. I lighed med Danmark er alle højskoler i både Norge og Sverige åbne for alle.

Lovforslaget retter sig mod unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov. For gruppen af udviklingshæmmede har der indenfor de sidste 10-15 år været forsøgt tiltag på flere folkehøjskoler i bestræbelserne på at kunne omfatte også denne gruppe. Enkelte højskoler har gennemført flere ugekurser for gruppen og forsøgt med integration af unge udviklingshæmmede på et længere højskolekursus. Efter forsøgsperioden ophørte det særlige tilbud. Mange højskoler har ikke desto mindre haft elever med både fysiske og kognitive handicap. Ingen højskoler afviser at optage elever med handicap, hvis skolens rammer kan opfylde elevens krav.

HØJSKOLERNE

Flere højskoler har forsøgt at brede deres tilbud ud til også at omfatte særlige målgrupper. Det drejer sig om sindslidende, udviklingshæmmede, sent udviklede, unge med læse- og skrivevanskeligheder og med spiseforstyrrelser. Erfaringerne viser, at skal et højskoleophold for deltagere med særlige behov give udbytte, skal skolen have de nødvendige beredskaber og ressourcer, både pædagogisk og fysisk.

Målgruppe:

Ad §§ 1-3:

I bemærkningerne til lovforslaget fremgår det, at udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov omfatter: *unge med svære bevægelseshandicap, multihandicappede unge, unge med autisme, unge med ADHD eller andre psykiske lidelser samt unge med erhvervet hjerneskade.*

Folkehøjskolerne giver sig ikke i kast med at diagnosticere, kategorisere og stigmatisere hverken tidligere, nuværende eller kommende elever. Kravet er, at eleverne gennem undervisning og samvær får øget deres almene, faglige og personlige kvalifikationer. Skolernes hovedsigte er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse. Enkelte fag eller faggrupper kan have en fremtrædende plads, men aldrig på bekostning af det almene. Med henvisning til højskoleloven skal virksomheden tilrettelægges ud fra skolernes selvvalgte værdigrundlag. Højskolerne ønsker ikke at være et tilbud, eleverne visiteres til, men et tilbud der vejledes om. Ønsket om et højskoleophold skal være elevens eget.

Formål og målgruppeafgrænsning:

Formålsangivelsen i § 1 falder i fuldt omfang indenfor højskoleloven.

Det, der kan bekymre FFD, er udvælgelsen af målgruppen, idet det angives i § 3: *Kommunalbestyrelsen sikrer, at unge, der har forudsætninger for at følge uddannelsen med udbytte, orienteres om uddannelsestilbuddet efter denne lov.* Højskolerne og højskoleloven stiller ingen krav om, at et gennemført højskoleophold skal give et forventeligt udbytte, som den unge har forudsætninger for. Af § 1, stk. 2, fremgår det jo klart, hvem gruppen omfatter: *Ungdomsuddannelsen retter sig mod unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse.*

FFD foreslår, at § 3 får følgende udformning:

Kommunalbestyrelsen sikrer, at unge, der (slettes: der har forudsætninger) ønsker at følge uddannelsen (slettes: med udbytte), orienteres om uddannelsestilbuddet efter denne lov.

Med denne ændring skal der ikke foretages nogen egnethedsvurdering. Det eneste, der skal vurderes, er, hvorvidt eleven kan profitere af de øvrige ungdomsuddannelser. Det bliver svært - eller umuligt - at finde elever, der har gennemgået et højskoleforløb, uden de har opnået et udbytte i forhold personlige, sociale og faglige kompetencer. Udbyttet vil blive udtrykt i det foreslåede kompetencepapir, og denne

HØJSKOLERNE

gruppe elever vil i lighed med alle andre højskoleelever få deres realkompetencer vurderet i samarbejde med højskolens lærere.

Økonomi:

Af § 4, stk. 2, 2. punktum, fremgår: *I uddannelsesplanen kan også indgå elementer, der leveres af daghøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler, håndarbejdsskoler, højskoler, produktionsskoler, erhvervsskoler, værksteder og andre institutioner.*

Også i bemærkningerne henvises der til, at: *Kommunalbestyrelsen kan selv tilrettelægge uddannelsen eller efter aftale overlade tilrettelæggelsen til en anden kommunalbestyrelse eller til en skole, herunder daghøjskoler, efterskoler, erhvervsskoler, husholdningsskoler, håndarbejdsskoler, højskoler, produktionsskoler m.v., jf. § 1, stk. 7, i lov om specialundervisning for voksne.*

Siden finansieringsomlægningen slog fuldt igennem, har det vist sig overordentligt svært for kommuner at sikre unge med særlige behov økonomisk dækning til et højskoleophold, da kommunerne skal betale ophold + det statslige taxameter. Selvom det ofte drejer sig om unge, der er hjemmehørende i match gruppe 5 og derfor ofte ender på førtidspension, findes der "billigere" kommunale tilbud, selvom aktiveringsindsatsen på eksempelvis en højskole er fuldt finansieret over bloktilskuddet.

Følgende passus i bemærkningerne til § 4 giver en forståelsesmæssig usikkerhed: Det fremgår af forslaget, at der i uddannelsesplanen kan indgå elementer, der leveres af daghøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler, håndarbejdsskoler, højskoler, produktionsskoler, erhvervsskoler, værksteder og andre institutioner. Hvis uddannelsesplanen indeholder sådanne elementer, er det kommunalbestyrelsen, der afholder undervisningsudgifterne for den unge. Ved henvisning til tilbud på statsligt finansierede uddannelser vil kommunen således skulle afholde udgifter til særlig tilrettelagte forløb, supplerende undervisningstilbud m.v., som ikke finansieres af de ordinære statslige taxametertilskud og eventuelt særlige tilskud til specialundervisning og anden specialpædagogisk støtte m.v.

FFD ønsker klart præciseret, hvornår kommunen skal afholde udgiften, og hvornår kommunen kan forvente finansiering af de statslige taxametre.

FFD foreslår, at sidste sætning fra bemærkningerne indføres i selve lovteksten i enten § 4, stk. 2, eller i § 10 som et nyt stk. 2:

Ved henvisning til tilbud på statsligt finansierede uddannelser vil kommunen (således) skulle afholde udgifter til særlig tilrettelagte forløb, supplerende undervisningstilbud m.v., som ikke finansieres af de ordinære statslige taxametertilskud og eventuelt særlige tilskud til specialundervisning og anden specialpædagogisk støtte m.v.

Elevernes forsørgelsesgrundlag:

HØJSKOLERNE

Som tidligere nævnt har højskolerne oplevet en markant nedgang i antallet af elever, hvis forsørgelsesgrundlag er kontanthjælp. Det er derfor FFD's ønske, at der for denne målgruppe skabes reel lighed i forhold til alle andre unge i ungdomsuddannelsessystemet. I de alm. bemærkninger anføres det, at:

Ungdomsuddannelsen erstatter ikke forsørgelsesmæssige foranstaltninger eller andre sociale ydelser, men er en uddannelse, der giver den enkelte unge mulighed for at opnå personlige, sociale og faglige kompetencer til selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet og til videre uddannelse og beskæftigelse.

Hvis de forsørgelsesmæssige forudsætninger er uforandrede, vil en gruppe fra målgruppen komme i klemme. Unge med særlige behov, som tildeles førtidspension når de fylder 18, vil modtage et forsørgelsesgrundlag på ca. 14.000 kr. pr måned og bliver ikke ramt af finansieringsomlægningen. Unge på kontanthjælp vil modtage mellem 2.412 kr. og 4.852 kr. afhængigt af, hvorvidt de er hjemmeboende eller ej. (Disse beløb er nøjagtigt de samme som gælder for unge på SU-støtte fra det fyldte 18 år). Hvis kontanthjælp fortsat skal være forsørgelsesgrundlag, vil det tidligere nævnte forslag om anvendelse af statsfinansierede taxametre blive sat ud af kraft, ved at kommunerne fravælger muligheden.

FFD foreslå derfor, at der i lovteksten indføres følgende som § 10, stk. 3:

Deltager den unge i uddannelser, som finansieres af de ordinære statslige taxametertilskud, kan den unge opnå SU eller en SU-lignende ordning.

En sådan konstruktion vil animere kommunerne til at udsætte afgørelsen om pension. En ikke uvæsentlig statslig og kommunal besparelse og bestemt mere værdigt for de unge.

Handicapbetingede udgifter vil fortsat blive afholdt af kommunerne over serviceloven. En sådan konstruktion vil dels skabe lighed for denne gruppe unge og dels leve op til sektoransvarligheden.

Afslutningsvis skal det fremhæves, at mange højskoler vil se frem til at kunne sikre gruppen af unge med særlige behov, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse, et højskoleophold, hvor de opnår personlige, sociale og faglige kompetencer. Højskolerne vil kunne tilbyde inkluderende læringsmiljøer, hvor målgruppen udover at få opfyldt de faglige og almindelige krav, også vil kunne deltage i idrætslige, musiske og kreative fag med henblik på et aktivt voksenliv.

FFD's forslag til ændringer og tilføjelser er et ønske om reel økonomisk ligestilling af målgruppen. En del højskoler vil givet meddele ind i forhold til den angivne forsørgelsesvirksomhed og det pædagogiske udviklingsarbejde, men forudsætningen er, at eleverne med særlige behov og deres kommuner har vilkår, som ligestiller højskolens tilbud med andre mere lokalt funderede tilbud.

På FFD's vegne

HØJSKOLERNE

Helga Koldby Kristiansen
Formand

Thor West Nielsen
Konstitueret Generalsekretær